

*aikele mano, tu palieki tėvų
namus ir nuo šio žingsnio
prasideda naujas tavo gyvenimo
etapas, dabar gali sakyti: „Aš pradėdu gyventi savarankiš-
kai“. Gerai pagalvok, ką reiškia žodis „gyvenimas“: tai
nė tik pareiga gyventi, nes gyvybė yra bendras visų gyvų
sutvėrimų požymis, bet ir menas gyventi, todėl teks
pamąstyti, kaip gyvensi ir koks bus tavo gyvenimo tikslas.
Tegul žodis „mąstyti“ nebaugina tavęs, mano mielas vaike;
nė viename gyvenimo tarpsnyje žmogus nenustoja mąstyti,
o gyvenimo mokslas nesiskiria nuo kitų mokslų, išmokti
galima visko: svarbiausia – pažinti save ir sugebėti
analizuoti savo veiksmus bei paklusti tiems, kurie
ves tave pirmaisiais gyvenimo keliais.
Nuo šiol nebebūsiu tavo vedlys, bet šis laiškas kalbės
mano lūpomis ir perduos mano patarimus bei nurodymus,
galbūt net ir paskutinę valią, jei Apvaižda nesuteiks
laimės dar kartą tave išvysti.*

Štai ką aš tau patariu, dėl ko tave įpareigoju:

1 ♦ Visų pirma išsąmonink paprastą tiesą – žmogus nėra atsitiktinumo padarinys, jis negimsta be tikslo. Už viską jis turi būti dėkingas savo Sutvėrėjai – Dievui. Tikėjimas – pirmoji jo pareiga, be jo žmogus yra niekas, tik nereikšmingas skaičius. Tad pirmiausia būk krikščionis, nes šią religiją žmonėms davė pats Dievas, paprasčiausiai tikėk, paskui tikėjimas taps tavo pasaulėžiūra. Tai, ką aš aiškinu, tau pernelyg sudėtinga, bet ateis diena, kai viską suvoksi ir įsitikinsi, jog šiuose priesakuose yra viskas, ko reikia, kad būtum laimingas šioje žemėje.

2 ♦ Nė akimirką nepamiršk, už ką turi būti dėkingas savo pirmajai geradarei – Motinai, nes ji tave pagimdė ir be galo myli, nors tu jos švelnumo dar nenusipelnei, bet, jei kiekvieną dieną stengsiesi būti jos vertas, ji nusipelnysi ir pateisinsi Motinos pasitikėjimą. Jei tikrai norėsi jį pelnyti, tai tik nuo tavęs priklauso, pavyks ar ne: nesimk jokių žygių, nekalbėk ir nedaryk nieko prieš tai savęs nepaklausęs: „Ar mano Motina už tai pagirs?..“ Jei į šį klausimą sąžinė tau atsakys: „Mano Motina pritartų“, veik ryžtingai, nes nuojauta tavęs neapgaus. Jei vidinis balsas sakys priešingai, nedaryk to, ką ketinai, ir išvengsi klaidos bei graužaties. Nuolat galvok, ką ji tau liepė ir ką siūlė, bei ką prašė padaryti. Gerai pamąstyk, vaike, ką reiškia žodis „prašyti“; argi galėtum nepaklusti tokios geros, tokios švelnios, tokios mylinčios Motinos, kokia yra tavo Mama, prašymui! Iš tavęs ji norėtų štai ko:

3 ♦ Būk ankstyvas, kelkis su aušra. Vos pabudęs, šok iš lovos, nepasiduok miegui ir tinguliui. Pirmiausia, ką privalai padaryti – pagarbink Kūrėją, melsk jį, kad saugotų tavo nuostabiąją Mamą, prašyk laiminti artimuosius ir tave patį, kad visus nukreiptų doros keliu. Po šio pirmojo darbo, kuris turi būti tavo šventa pareiga, tegu seka antrasis – kūno švara; tam daug laiko nereikia, tačiau neturi teisės apsileisti, nes švara ne tik labai reikšminga kūno sveikatai, bet ir paslaptingu būdu apvalo sielą.

4 ♦ Valgydamas išlaikyk saiką, ypač venk vyno, nes žinai, kad jis kenkia sveikatai: jo gali išgerti per du pirštus, ne daugiau. Nepiktnaudžiauk ir alumi, tau geriausiai tiks gaivieji gėrimai. Žinok, kad didelį troškulį visada sukelia arba perkaitimas, arba netikė įpročiai, arba nesveikas skrandis. Taigi prisimink, jog sveikata priklauso nuo to, ar sveikas skrandis, todėl stenkis neperkaisti, saikingai gerk ir valgyk, venk visko, kas gadina sveikatą ir kenkia virškinimui.

5 ♦ Tavo jėgos priklauso nuo higienos, sveiko ir blaivaus gyvenimo bei mankštinimosi; jei paisysi šių reikalavimų – būsi sveikas. Tu ypač mėgai dvi mankštos rūšis: jodinėjimą ir plaukimą. Noriu, kad ir toliau jų neapleistum, bet būk atsargus, nes tai pavojingi užsiėmimai. Jei kalbėsime apie pirmąjį, aš visiškai pasitikiu žmogumi, kuris tave globos ir suras tau patikimą jojimo trenerį. Turiu perspėti dėl plaukymo, atsimink – didžiulis skirtumas, kur plaukioji: jūroje, upėje ar ežere. Plaukti tave išmokiau aš, mes abu plaukiame

kaip žuvys, mačiau tave drąsiai šokantį į vandenį ir tuo visada džiaugdavausi: kai mes anomis vasaromis šokinėdavome iš valtys į jūrą, gelmė buvo šimtas pėdų, ir niekada nepasiekdavome dugno, tačiau dauguma upių seklios, sraunios, ežerų dugnas priaugęs žolių ir dažnai dumblinas – visa tai pavojinga nardytojams. Tad prisimink, ką tau sakau, ir prieš maudydamasis upėje ar ežere, visada pagalvok apie tai, kuo tokios maudynės skiriasi nuo maudynių jūroje.

6. Baik dieną taip, kaip pradėjai – malda; prisimink savo gerąją Motulę, jos rūpesčius dėl tavęs, jos meilę tau ir pagalvok, ar šiandien buvai vertas, kad ji rūpintųsi tavimi ir būtų tau tokia gera. Nenoriu kartoti, kad gerumą pelnysi pildydamas jos norus ir pageidavimus. Jei elgeisi taip, Dievas ir sąžinė dovanos tau ramų ir malonų miegą, bet jei suklydai, prašyk Dievą atleidimo ir tegul tave užvaldo nuoširdi atgaila ir pasiryžimas pasitaisyti, nes kitaip nepatirsi tikro gyvenimo džiaugsmo.

7. Siunčiu su tavimi tarną Santį, jis jau treji metai tau patarnauja. Būk su juo švelnus, geras, būk jam dėkingas, nes vykdamas su tavimi jis palieta žmoną ir vaikus. Yra didelis skirtumas tarp gerumo ir familiarumo: pirmasis kyla iš kilnios širdies, antrasis iš primityvaus mąstymo. Tik atsitiktinumo dėka gimei tarp tų, kuriems tarnaujama, o ne tų, kurie tarnauja, tad tikrai neturi tuo didžiuotis; tačiau tu privilegiuotas, todėl stenkis kilmę patvirtinti taurumu ir kilniais jausmais – tai suteiks tau tikrąją vertę ir pateisins paprasčiausias fortūnos užgaidas.

8. Mokykis pats save analizuoti: nėra nieko geresnio už dienoraštį, kuriame fiksuotumei savo darbus ir ypač mintis. Tai atneštų dvigubą naudą: įprastum susikaupti, mąstyti ir kalbėtis pats su savimi, antroji nauda būtų ta, kad susikurtum savo stilių; rašytoju tampama rašant; tai, ką supratai pamokoje ar stebėdamas, išmoksi dar geriau, jei viską aprašysi ir visiems laikams užfiksuosi atmintyje. Esu labai patenkintas, kad tavo seserys to išmoko ir dėl to tikrai nesigaili.

9. Dabar pakalbėkime apie tavo mokslus: šie mano žodžiai tebus patarimai žmogui, kuris įpareigotas tave prižiūrėti. Numatau tau diplomato karjerą, nes manau, kad tau ji labiausiai tinka. Taigi tavo mokslai turėtų sietis su būsima specialybe. Iš pradžių reikėtų rimto humanitarinių mokslų kurso. Tu jau šiek tiek moki graikų kalbą, jei panorėsi, išmoksi geriau. Mokytis privalai rimtai ir ryžtingai, nes esu įsitikinęs, jog vienu metu galima mokytis dviejų klasikinių kalbų, tikiu, kad graikų kalba, senesnė už lotynų, palengvins pastarosios mokymąsi. Šiuo metu literatūroje siaučia romantizmas, taip, kaip gyvenime cholera, bet ši banga praeis kaip ir visos kitos, o tai, kas gera ir gražu, liks amžiams, nes gerumas ir grožis, taip pat ir tiesa niekada nesikeičia. Tai, ką sakau, nėra labai svarbu dabar, bet laikui bėgant suprasi, kas yra svarbiausia: negausi gero ir gilaus išsilavinimo, jei jis nesirems klasikinėmis kalbomis.

IO. Nepasakosiu tau smulkiau apie įvairias istorijos ir filosofijos mokslų sritis, nes tu privalai pats igyti reikalingų žinių, jei ketini būti geras valdininkas. Kokia tvarka mokysiesi ir kokius mokymosi metodus teks rinktis, visiškai priklausys nuo apsišvietusio žmogaus, kuris vadovaus šiai veiklai. Tik pridursiu, jog pageidauju, kad mokytumeisi naujų kalbų, nes jos būtinos karjerai, kurios tu ketini siekti. Tavo amžiaus žmogaus atmintis labai gera, tad mokytis kalbų lengva, o kokia didelė nauja, suprasi tik vėliau.

II. *A questo fine, non dimenticare o Caro mio la dolce favella Toscana, la lingua di quel bel paese dove il si suona!*¹ Nepakaks kalbėtis su Sančiu, nes jo kalba visada bus tik Florencijos gatvių kalba, teks rimtai mokytis italų kalbos; kad ją pamiltum, turi gerai ją suprasti, todėl reikia skaityti gerų italų rašytojų knygas, taip pat – išmokti rašyti. Todėl susirašinėti su seserimis patariu itališkai.

I2. Kai baigsi parengiamąjį kursą, pradėsi lankyti paskaitas universitete, tad pasistenk pelnyti bendramokslų palankumą juos gerbdamas, su visais būdamas paslaugus ir mandagus. Kartais pasitaiko neramaus būdo, tulžingų studentų, kurie tik ir ieško progos susivaidyti su draugais. Tai maras, kurio reikia vengti kaip ugnies, ir geriausias būdas, kaip jau sakiau anksčiau, būti su visais mandagiam ir niekada nesikišti ne į savo reikalus. Tavo tikroji draša – ryžtingai visada atlikti tai, ką privalai. Dažnai baimė pasirodyti bailiu tikrąjį bailį pastūmėja elgtis arogantiškai, bet tai ne kas kita, kaip bailio draša, o tokia draša visuomenėje niekinama; labiau niekinama tik breterio² ir skundiko draša.

I3. Turi visiškai paklusti ir pasitikėti žmogui, kuris sutiks rūpintis tavo elgesiu ir veikla. Geriausias būdas pelnyti jo palankumą – skrupulingai vykdyti pareigas. Visada prisimink, kad tas žmogus pakeičia mus. To pakanka, kad jį gerbtum ir klausytum kaip tėvo.

I4. Dar apie tavo kelionę: pakaks, jei pasakysiu, jog dėdė ir teta Dolgorukiai sutiko pabūti tau tėvu ir motina, kol atiduos į rankas to, kurį Apvaizda išsirinko juos pakeisti. Nemanau, kad turiu aiškinti, kaip tau elgtis su kilniais giminaičiais. Pernelyg gerai tave vertinu, mielas drauge, todėl esu įsitikinęs, jog padarysi viską, kad pelnytum jų palankumą ir nė akimirką nedrįsi jiems nepaklusti.

Sudie, mielas vaike, telaimina tave Dangus, ir aš laiminu iš visos širdies. Rašyk mums bent du kartus per mėnesį. Tegul tavo plunksną vedžioja pasitikėjimas ir tiesa. Su didžiausiu malonumu skaitysime apie tavo sėkmę, nes nuo jos priklausys, kada ateis laimingoji diena, kai vėl galėsime tave apkabinti. Jei tu mus myli taip, kaip aš tikiuosi, tai ši meilė palaikys tave visuose darbuose ir niekada neleis pamiršti, kad vienintelė galimybė gauti kokią nors tarnybą vienoje iš pasiuntinybių Italijoje, o mums susitikti ir niekada nebesiskirti – po trejų metų išlaikyti egzaminą.

Kunigaikščio Mykolo Kleopo Oginskio priesakai keturiolikmečiui sūnui Irenėjui Oginskiui, 1822 m. išvykstančiam studijuoti į Italiją

Iš prancūzų kalbos vertė Virginijus Baranauskas

¹ Čia nepamiršk, o mano brangusis, švelnios Toskanos tarmės, kalbos, kuri šiame gražiame krašte skamba.

² Profesionalus fechtuotojas, žudydavęs už pinigus, vert. past.